

SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 12.3.2021.
JOIN(2021) 6 final

KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Honkongas Īpašās Pārvaldes Apgabals:
2020. gada ziņojums**

KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

HONKONGAS ĪPAŠĀS PĀRVALDES APGABALS:

2020. GADA ZIŅOJUMS

Kopsavilkums

Kopš Honkongas nodošanas Ķīnas Tautas Republikai (ĶTR) 1997. gadā Eiropas Savienība (ES) un tās dalībvalstis ir cieši sekojušas līdzi politiskajām un ekonomiskajām norisēm Honkongas Īpašās Pārvaldes Apgabalā (ĪPA). ES ir konsekventi atbalstījusi principu “viena valsts, divas sistēmas” un tā īstenošanu.

Saskaņā ar Eiropas Parlamentam 1997. gadā pausto apņemšanos Komisija un Augstais pārstāvis nāk klajā ar gada ziņojumu par norisēm Honkongā. Gadu gaitā cita starpā īpaša uzmanība ir pievērsta principa “viena valsts, divas sistēmas” īstenošanai un Honkongas autonomijai, kā paredzēts Pamatlikumā.

Šis ir 23. ziņojums — par 2020. gadu. Šajā gadā dominēja, pirmkārt, svarīgas politiskās norises un, otrkārt, Covid-19 pandēmijas ietekme, kas ir nopietni skārusi arī Honkongas ekonomiku.

Pārskats par politiskajām un sociālajām norisēm

Politiskā ziņā 2020. gadā izteikti paātrinājās procesi, kas samazina gan Honkongas augsto autonomijas līmeni, gan arī tiesības un brīvības, kuras bija paredzēts aizsargāt vismaz līdz 2047. gadam. Tas ir saistīts ar Ķīnas kontinentālās daļas iestāžu iejaukšanos, kas liek apšaubīt Ķīnas vēlēšanos pildīt savus starptautiskos pienākumus un saistības attiecībā pret Honkongas iedzīvotājiem saskaņā ar principu “viena valsts, divas sistēmas” un Honkongas Pamatlikumu.

Tas, ka ar Nacionālā tautas kongresa Pastāvīgās komitejas (NPCSC) lēmumu tika noteikts, ka no 30. jūnija ir jāpiemēro Nacionālais drošības likums (NSL), radīja nopietnas bažas par likumdošanas procesu un tiesību aktu saturu. Gada laikā tika arestēti daudzi demokrātiju atbalstošie aktīvisti, likumdevēji un žurnālisti, tostarp par apsūdzībām, kas saistītas ar NSL un sabiedrisko kārtību.

NSL pārkāpumu lielā dažādība un neskaidrības par to, kā tie tiks izskatīti, ir izraisījuši nopietnas bažas, un tam ir bijusi atturoša ietekme uz aizsargāto tiesību un brīvību īstenošanu Honkongā. Lai gan, reaģējot uz NSL, ir bijusi neliela atklāta cenzūra un nav pilnībā slēgta neviena demokrātiju atbalstošā publikācija, ir vērojama tendence, ka pastiprinās pašcenzūra plašsaziņas līdzekļos, akadēmiskajās aprindās un pilsoniskajā sabiedrībā.

Ķīnas kontinentālās daļas iestādes ir pastiprinājušas Honkongas jautājumu pārraudzību citos veidos. Bažas par principa “viena valsts, divas sistēmas” neaizsargātību pastiprinājās aprīlī, kad Honkongas koordinācijas birojs (HKLO), kas pārstāv Ķīnas kontinentālās daļas iestādes Honkongā, apgalvoja, ka tam nav saistošs Pamatlikumā paredzētais pienākums neiejaukties Honkongas lietās.

Tiesiskums un tiesu iestāžu neatkarība joprojām ir būtiskas tiesiskās garantijas, kas atbalsta galveno tiesību un brīvību ievērošanu Honkongā. 2020. gadā politiķi nepamatoti apsūdzēja

tiesas neobjektivitātē un tas pamudināja tiesas priekšsēdētāju sniegt sīki izstrādātu paziņojumu, atgādinot Pamatlikuma noteikumus un principus, ar kuriem tiek reglamentēta tiesu sistēma, un aizstāvēt tiesu lomu, neatkarību un integritāti.

Joprojām ir augsts uzticības līmenis tiesnešu kompetencei un integritātei un viņu gatavībai uzturēt tiesiskumu, un vēl ir pārīgi spriest, kā Honkongas tiesas interpretēs *NSL* un cik lielā mērā tiesības un brīvības tiks aizsargātas tā piemērošanas kontekstā. Lielākajā daļā *NSL* lietu tiesas ir noteikušas drošības naudu līdz tiesas procesam, lai gan radās jautājumi par to, ka citās lietās tiek atteikta drošības nauda augsta līmeņa personām. Vienā no šādiem gadījumiem pēc prokuratūras lūguma *NSL* tiesnesis tika norīkots vadīt ar *NSL* nesaistītu lietu, kas attiecās uz drošības jautājumiem. Tas raisa jautājumus par to, kā tiek piemēroti un interpretēti *NSL* 44. pantā izklāstītie noteikumi par tiesneša izraudzīšanu.

Likumdošanas padomes (*LegCo*) vēlēšanas, kurām bija jānotiek 6. septembrī, tika atliktas par vienu gadu, un valdība to pamatoja ar Covid-19 pandēmiju. *NPCSC* pieņēma lēmumu pagarināt *LegCo* pilnvaru termiņu vismaz par vienu gadu līdz vēlēšanām, un vairākums demokrātiskā spērna politiķu nolēma turpināt darbu *LegCo* šajā pagarinātajā periodā.

NPCSC 11. novembra lēmumā par Honkongas ĪPA Likumdošanas padomes locekļu kvalifikāciju tika noteikti kritēriji amatā esošo likumdevēju atbrīvošanai no amata un potenciālo likumdevēju diskvalifikācijai. Tas ļāva Honkongas iestādēm vēlāk tajā pašā dienā izslēgt no *LegCo* četrus demokrātiju atbalstošos likumdevējus, vēl vairāk apdraudot Honkongas augsto autonomijas līmeni un pamattiesību un brīvību aizsardzību. *NPCSC* lēmums mudināja atlikušos demokrātiju atbalstošos likumdevējus atkāpties no amata *LegCo*. Likumdošanas struktūra turpināja darboties, taču ar ierobežotām demokrātiskām pārbaudēm un līdzsvaru.

ES mudina Honkongas ĪPA un centrālo valdību atsākt vēlēšanu reformu, kā noteikts Pamatlikumā. Ir svarīgi izveidot demokrātisku, godīgu, atklātu un pārredzamu vēlēšanu sistēmu, kuras pamatā ir vispārējas vēlēšanas nolūkā izpildīt Pamatlikumā noteiktās saistības. Vispārējas vēlēšanu tiesības Honkongas valdībai nodrošinātu lielāku leģitimitāti, un tas palīdzētu sasniegt Honkongas ekonomiskos mērķus un risināt tās sociālekonomiskās problēmas.

Pārskats par ES atbildes reakciju uz nacionālās drošības likuma piemērošanu

Augstais pārstāvis ES vārdā nāca klajā ar šādām deklarācijām attiecībā uz Honkongu:

- 29. maijā — par nacionālās drošības likumprojektu apstiprināšanu Nacionālajā tautas kongresā;
- 1. jūlijā — par *NSL* piemērošanu;
- 3. augustā — par Likumdošanas padomes vēlēšanu atlikšanu;
- 12. novembrī — par Honkongas Likumdošanas padomes locekļu diskvalifikāciju.

ES runaspersonu paziņojumi par Honkongu aptvēra šādus jautājumus:

- 10. augustā — par arestiem un kratīšanām saskaņā ar *NSL*;
- 24. septembrī — par *Joshua Wong* un citu demokrātiju atbalstošo aktīvistu apcietināšanu;
- 2. novembrī — par astoņu demokrātiju atbalstošo likumdevēju un politiķu arestu;

- 29. decembrī — par desmit Honkongas iedzīvotāju tiesas procesu Šeņdzeņā.

G7 ārlietu ministri 17. jūnijā nāca klajā ar kopīgu paziņojumu par Honkongu.

Jūlijā pieņemtajos Padomes secinājumos¹ ES vienojās par pasākumu kopumu, kas būtu sākotnēja atbildes reakcija uz *NSL*. Minētie pasākumi cita starpā attiecas uz patvēruma un vīzu politiku; eksporta kontroles pasākumiem; tiesas sēžu novērošanu; atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai; stipendijām un akadēmisko apmaiņu; izdošanas nolīgumu pārskatīšanu; un atturēšanos no jebkādu jaunu sarunu sākšanas.

Ārlietu padomes 7. decembra sanāksmē tika panākta vienošanās, ka ES būtu jāturpina īstenot pasākumus, par kuriem tika panākta vienošanās jūlijā, un vajadzības gadījumā būtu jāapsver papildu pasākumi atkarībā no situācijas attīstības.

ES un Ķīnas samītā, kas notika 22. jūnijā, un vadītāju sanāksmēs, kas notika 14. septembrī un 30. decembrī, ES tieši Ķīnas vadībai pauda bažas par norisēm Honkongā.

Pārskats par Covid-19 situāciju un ekonomikas attīstību

Kas attiecas uz Covid-19, Honkongas izcilā veselības aprūpes sistēma un stingra politiskā reakcija, tostarp stingri karantīnas pasākumi un iedzīvotāju atbildīgā attieksme, par ko liecina gandrīz simtprocentīga sejas masku nēsāšana pandēmijas laikā, veicināja Covid-19 pandēmijas efektīvu pārvaldību.

2020. gads pasaules ekonomikai bija sarežģīts, un Honkonga nebija izņēmums. Ekonomika būtiski saruka, un smagi cieta lielākā daļa pilsētas galveno nozaru, izņemot finanšu nozari. Tūristu skaita samazināšanās būtiski ietekmēja luksusa, viesmīlības, pārtikas un dzērienu, kā arī transporta nozari, savukārt tirdzniecības un loģistikas nozari ietekmēja vājā starptautiskā tirdzniecība. Neraugoties uz to, ka valdība īstenoja vairākas pasākumu kārtas ekonomikas atbalstam, bezdarba līmenis gada laikā divkāršojās (līdz 6,6 % 2020. gada pēdējā ceturksnī). Arī ĪPA fiskālais stāvoklis sāka pasliktināties, lai gan Honkongai joprojām ir būtiskas rezerves.

Pilsētā esošie Eiropas uzņēmumi nebija izņēmums, jo īpaši tie, kas ir atkarīgi no tūristu plūsmām un starptautiskās tirdzniecības. Ceļošanas ierobežojumi bija galvenais izaicinājums, jo daudzi ES uzņēmumi atrodas Honkongā, lai vadītu savas darbības šajā reģionā un Ķīnas kontinentālajā daļā. Uzņēmumi pauž bažas arī par politiskajām norisēm Honkongā, tostarp par to, ka samazinās principa “viena valsts, divas sistēmas” ievērošana, kā arī par *NSL* iespējamo ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi.

I. Politiskās un sociālās norises

Sociālie nemieri un liela mēroga protesti, kas sākās 2019. gadā, reaģējot uz valdības ierosināto Bēgulojošu likumpārkāpēju un savstarpējās tiesiskās palīdzības likumu, 2020. gadā beidzās, lai gan joprojām notika atsevišķas demonstrācijas. Galvenie faktori, kas atturēja no

¹ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/07/28/hong-kong-council-expresses-grave-concern-over-national-security-law/>.

publiskām demonstrācijām, bija ar *NPCSC* lēmumu noteiktā *NSL* piemērošana no 30. jūnija un Honkongas valdības ieviestie pasākumi Covid-19 pandēmijas novēršanai.

Par iespējamiem noziedzīgiem nodarījumiem saistībā ar nemieriem līdz šim ir arestētas aptuveni 10 000 personas, tostarp daudzi nepilngadīgie. Daudzās lietās ar kriminālvajāšanu saistīto lēmumu pieņemšana ieilgst, tādēļ daudzi arestētie ir neziņā, kā tiks izskatītas pret viņiem izvirzītās apsūdzības, un šī situācija raisa jautājumus par taisnīgumu. Līdz šim kriminālvajāšana ir turpinājusies aptuveni 20 % gadījumu.

NSL ir radījis bažas vairākos aspektos. Tā pieņemšanas veids neatbilda Pamatlikuma 23. pantam, kurā ir paredzēts, ka Honkongas ĪPA šādus pasākumus veic “patstāvīgi”. Honkongas ieinteresētajām personām bija minimāla iespēja sniegt ieguldījumu likumprojekta sagatavošanā pirms tā pieņemšanas, jo pilns teksts tika darīts pieejams tikai pēc likuma izsludināšanas, un *LegCo* neveica demokrātisku pārbaudi. Nedēļā pirms *NSL* piemērošanas galvenā amatpersona publiski paziņoja, ka viņa nav redzējusi pilnīgu informāciju par ierosināto tiesību aktu.

Tas, ka vairākiem demokrātiskā spārņa likumdevējiem bija liegta iespēja atkārtoti kandidēt *LegCo* vēlēšanās, daļēji tika pamatots ar viņu iebildumiem pret *NSL*. Tas vēl vairāk ierobežo ievēlēto pārstāvju iespējas pārbaudīt *NSL* pasākumu īstenošanu.

Ar *NSL* tiek īstenoti četri noziedzīgi nodarījumi: atdalīšanās, varas gāšana, teroristu darbības un slepena vienošanās ar ārvalstu spēkiem vai ārējiem elementiem. Noziedzīgo nodarījumu lielā dažādība un neskaidrības par to, kā tie tiks izskatīti, ir izraisījuši lielas bažas, un tam ir bijusi atturoša ietekme uz aizsargāto tiesību un brīvību īstenošanu Honkongā. Šajā posmā ir grūti noteikt, cik izteikta ir šī kavējošā ietekme.

ES birojs un ES dalībvalstu misijas Honkongā ir daudzkārt sazinājušies ar pilsoniskās sabiedrības, akadēmisko aprindu un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, lai izprastu, kā *NSL* ietekmē viņu darbu. Šis likums nepārprotami ir mudinājis vairāk izmantot pašcenzūru, pieeju “drošība pirmajā vietā” saistībā ar informācijas uzglabāšanu un sociālo plašsaziņas līdzekļu izmantošanu, kā arī ir raisījis bažas, ka likumīga saziņa ar ārvalstu misijām varētu pakļaut personas kriminālvajāšanai par “slepenu vienošanos”.

NSL ir neierobežota ekstrateritoriāla piemērojamība, un tas nozīmē, ka dažos gadījumos jurisdikciju īsteno Ķīnas kontinentālās daļas iestādes. Turklāt *NSL* lietas var izskatīt slēgtās tiesās, kurām ir jāpievērš īpaša uzmanība.

Galvenajai amatpersonai piešķirtās pilnvaras iecelt tiesnešu grupu *NSL* lietu izskatīšanai ir kritizētas. Tomēr, ieceļot šādus tiesnešus, galvenā amatpersona var lūgt tiesas priekšsēdētāja padomu. Turklāt galvenā amatpersona nepiešķir konkrētu tiesnesi konkrētai lietai.

Joprojām nav skaidrs, cik lielā mērā *NSL* noteiktā prasība Honkongas valdībai pastiprināt uzraudzību un regulējumu ar nacionālo drošību saistītos jautājumos skolās, universitātēs, sociālajās organizācijās, plašsaziņas līdzekļos un internetā ietekmēs cilvēktiesības un pamatbrīvības.

Attiecībā uz ārvalstu uzņēmumiem Honkongā piemēro *NSL*. *NSL* 21. un 23. pantā ir paredzēti iespaidīgi cietumsodi ikvienam, kurš saistībā ar tādiem noziedzīgiem nodarījumiem kā varas gāšana vai atdalīšanās “mudina/palīdz tos veikt, atbalsta tos vai nodrošina to veikšanai

naudas vai citu finansiālu palīdzību vai īpašumu”. Nav noteikts, ka, lai šāda palīdzība būtu uzskatāma par noziedzīgu nodarījumu saskaņā ar minēto likumu, tai ir jābūt sniegtai ar nodomu, un tas ir pamudinājis bankas pārbaudīt pakalpojumus, ko tās sniedz personām un grupām, kuras ir iesaistītas demokrātiju atbalstošās un citās politiskajās darbībās. Saskaņā ar *NSL* 31. pantu uzņēmumus un organizācijas var saukt pie kriminālatbildības, tiem var piespriest naudas sodu, kā arī var atsaukt to licenci.

2020. gadā saskaņā ar *NSL* tika veikts 31 arests un četrās lietās tika izvirzītas apsūdzības. Vairākos no šiem gadījumiem tika arestēti augsta līmeņa demokrātiju atbalstošie aktīvisti. Pēc tam, kad 10. augustā par iespējamu slepenu vienošanos ar ārvalstu spēkiem tika arestēts plašsaziņas līdzekļu magnāts *Jimmy Lai*, viņa plašsaziņas līdzekļa “*Apple Daily*” izdevniecībā notika kratīšana, kurā piedalījās aptuveni 200 policisti. Šī liela mēroga policijas operācija, kurā bija iesaistīta nozīmīga un plaši zināma plašsaziņas līdzekļu grupa, radīja bažas par iespējamu politisku motivāciju. *Agnes Chow*, tagad izformētās demokrātiju atbalstošās platformas “*Demosisto*” līdzdibinātāja, arī tika arestēta 10. augustā, pamatojoties uz apsūdzībām saistībā ar *NSL*.

Līdzīgas bažas tika paustas par Tieslietu departamenta lēmumiem saukt pie atbildības demokrātiju atbalstošos aktīvistus un likumdevējus par sabiedriskās kārtības pārkāpumiem, kas saistīti ar demonstrācijām un nemieriem, un par viņu rīcību *LegCo* tiesvedībā. Taču pret personām, kuras pārstāv valdību atbalstošas partijas, kas bija iesaistītas dažos no minētajiem *LegCo* incidentiem, apsūdzības netika izvirzītas. Turklāt tas, ka nenotika pārliecinoša rīcība, lai sauktu pie atbildības uzbrucējus, kuri 2019. gadā bija iesaistīti uzbrukumā *Yuen Long MTR*, ir arī raisījis jautājumus par prokuratūras lēmumu pamatotību.

Ir pārāgri spriest, kā Honkongas tiesas interpretēs *NSL* un cik lielā mērā tiks aizsargātas tiesības un brīvības, lai gan *NSL* ir teikts, ka cilvēktiesības tiks ievērotas un aizsargātas, aizsargājot nacionālo drošību. Pirmajā *NSL* “testa lietā” Pirmās instances tiesa uzsvēra, ka tiesas, interpretējot jaunos tiesību aktus, izmantos vispārēju tiesību principus un ņems vērā tiesiskās garantijas attiecībā uz cilvēktiesībām. Uzticēšanās tiesnešu kompetencei un integritātei un viņu gatavībai uzturēt tiesiskumu joprojām ir augsta, tomēr ir jāpatur prātā *NPCSC* galīgā prerogatīva izdot likuma “interpretācijas”. Paredzams, ka pirmā *NSL* lietas izskatīšana sāksies tikai 2021. gadā.

Sabiedriskās domas aptaujās tika konstatēts, ka lielākā daļa respondentu iebilst pret *NSL*. Honkongas Sabiedriskās domas izpētes institūta (*PORI*) apsekojumā, kas tika veikts *Reuters* vārdā 2020. gada augustā, gandrīz 60 % aptaujāto pauda iebildumus. Šī aptauja arī liecināja, ka atbalsts protestu kustībai ir samazinājies, un tikai 44 % respondentu to atbalstīja.

Policija ir stingri reaģējusi uz neatļautu pulcēšanos, pamatojoties uz *NSL*, tiesību aktiem par sabiedrisko kārtību un ar Covid-19 saistītiem ierobežojumiem. Tā ir ieviesusi jaunu violetu karogu, kas brīdina par iespējamām *NSL* pārkāpumiem, savukārt iestādes ir plaši interpretējušas to, kas uzskatāms par iespējamu jaunā likuma pārkāpumu demonstrāciju kontekstā. Tas ietver arī populārā protesta saukļa “*Liberate Hong Kong, revolution of our times*” [“Atbrīvojiet Honkongu, mūsdienu revolūcija”] izmantošanu un pat gadījumus, kad protestētāji tur tukšas plāksnes. Ar protestu saistītā himna “*Glory to Hong Kong*” [“Slava Honkongai”] nav nepārprotami aizliegta ar likumu, tomēr tās izmantošana skolās ir aizliegta. Turklāt policijas nacionālās drošības dienests izveidoja uzticības tālruni, lai atvieglotu ziņošanu par darbībām, ar kurām, iespējams, tiek pārkāpts *NSL*.

ES atbildes reakcija uz nacionālās drošības likuma piemērošanu

Jūlijā ES ministri pieņēma Padomes secinājumus, kuros uzsvēra, ka Ķīnas darbības saistībā ar *NSL* pieņemšanu neatbilst starptautiskajām saistībām saskaņā ar Ķīnas un Lielbritānijas 1984. gada deklarāciju vai Pamatlikumu. Saskaņā ar minētajiem secinājumiem šīs darbības lika apšaubīt Ķīnas vēlmi pildīt savas starptautiskās saistības, mazināja uzticēšanos un ietekmēja ES un Ķīnas attiecības. Secinājumos bija izklāstīts tādu saskaņotu pasākumu kopums, kurus var uzskatīt par ES sākotnējo atbildes reakciju uz *NSL*:

1. apsvērt nacionālās drošības likuma ietekmi uz patvēruma, migrācijas, vīzu un uzturēšanās politiku saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem, tostarp attiecīgos aspektus apspriest ES līmenī;
2. vēl rūpīgāk pārbaudīt un ierobežot tiešam lietojumam Honkongā paredzēta specifiska sensitīva aprīkojuma un tehnoloģiju eksportu, jo īpaši tad, ja ir pamats aizdomām par nevēlamu izmantošanu saistībā ar iekšējām represijām, iekšējo sakaru pārtveršanu vai kibernetizāciju;
3. izpētīt iespējas izvērst plašāk un koordinēt stipendijas un akadēmisko apmaiņu, iesaistot Honkongas studentus un universitātes;
4. vēl ciešāk iesaistīties sadarbībā ar Honkongas pilsonisko sabiedrību un atbalstīt to;
5. nodrošināt demokrātiju atbalstošo aktīvistu tiesas procesu pastāvīgu novērošanu Honkongā;
6. ES līmenī apspriest iespējamās riskus, kurus nacionālās drošības likums rada ES pilsoņiem;
7. uzraudzīt nacionālās drošības likuma ekstrateritoriālo ietekmi;
8. pārskatīt nacionālās drošības likuma ietekmi uz to, kā darbojas dalībvalstu izdošanas un citi attiecīgi nolīgumi ar Honkongu;
9. pagaidām neuzsākt nekādas jaunas sarunas ar Honkongu.

Galvenās darbības, kas tika veiktas saskaņā ar Padomes secinājumiem, cita starpā bija šādas: sešas ES dalībvalstis² apturēja savus izdošanas nolīgumus vai sarunas par šādu nolīgumu ar Honkongu pēc Padomes secinājumu pieņemšanas; dalībvalstu iestādes veica pastiprinātu pārbaudi attiecībā uz attiecīgo eksportu tiešai izmantošanai Honkongā; tika koordinēta ES un dalībvalstu diplomātisko pārstāvji atrašanās Honkongā, lai novērotu demokrātiju atbalstošo aktīvistu tiesas sēdes; tika pastiprināta saziņa ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Honkongas studenti, akadēmisko aprindu pārstāvji un augstskolu mācībspēki turpināja piedalīties dažādās apmaiņās augstākās izglītības līmenī saskaņā ar programmu “*Erasmus+*” un divpusējām dalībvalstu apmaiņas programmām. Jaunas sarunas ar Honkongu netika sāktas.

² Vācija, Francija, Īrija, Nīderlande, Somija un Itālija.

Padomes secinājumos paredzēto pasākumu īstenošanu cieši uzraudzīja attiecīgās Padomes struktūras. Ārlietu padomē 7. decembrī Augstais pārstāvis pārskatīja *NSL* īstenošanu, tā ietekmi uz tiesībām un brīvībām un uzņēmējdarbības vidi Honkongā, kā arī ES reaģēšanas pasākumu kopuma ietekmi. Pamatojoties uz to, ministri vienojās, ka ES būtu jāturpina īstenot pasākumus, par kuriem tika panākta vienošanās jūlijā, un vajadzības gadījumā jāapsver papildu pasākumi atkarībā no situācijas attīstības.

Bažas par *NSL* tika paustas ES un Ķīnas samītā 22. jūnijā, un Honkongas jautājums tika apspriests arī ES un Ķīnas vadītāju sanāksmēs, kas notika 14. septembrī un 30. decembrī. ES puda nopietnas bažas par pamattiesību un pamatbrīvību mazināšanos pēc *NSL* ieviešanas. ES arī atkārtoti puda bažas par to, ka *LegCo* vēlēšanas ir atliktas par veselu gadu un vairāki demokrātiju atbalstošie kandidāti ir diskvalificēti. Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena 16. septembrī Eiropas Parlamentā savā runā par stāvokli Savienībā norādīja uz cilvēktiesību pārkāpumiem Honkongā.

Eiropas Parlaments 19. jūnijā pieņēma rezolūciju par ĶTR nacionālās drošības likumu Honkongai un to, ka ES jāaizstāv Honkongas augsta līmeņa autonomija. Rezolūcijā tika pausts viedoklis par to, ka *NSL* ieviešana ir uzbrukums Honkongas autonomijai un Ķīnas starptautisko saistību, tostarp Ķīnas un Lielbritānijas 1984. gada deklarācijas, pārkāpums. Tajā tika sniegti vairāki ieteikumi ES un citu dalībvalstu rīcībai.

Starptautiskā atbildes reakcija uz nacionālās drošības likuma piemērošanu

Arī starptautiskie dalībnieki, tostarp G7, ANO Augstais komisārs cilvēktiesību jautājumos un ANO īpašie referenti, puda bažas par *NSL*.

ASV administrācija 27. maijā paziņoja, ka Ķīna ir būtiski apdraudējusi Honkongas autonomiju un ka Honkongai vairs nav garantēta atšķirīga attieksme salīdzinājumā ar kontinentālo Ķīnu. Pēc šā paziņojuma 14. jūlijā tika parakstīts ASV un Honkongas autonomijas likums. 2020. gada 7. augustā ASV piemēroja sankcijas 11 personām no Honkongas un Ķīnas kontinentālās daļas valdības, pamatojoties uz iesaistīšanos ĪPA autonomijas mazināšanā un vārda vai pulcēšanās brīvības ierobežošanā. To vidū bija galvenā amatpersona, tieslietu sekretārs, drošības sekretārs, konstitucionālo un kontinentālo lietu sekretārs, policijas komisārs, *HKLO* direktors *Luo Huining* un citas augstākā līmeņa amatpersonas no Ķīnas kontinentālās daļas, kuras ir iesaistītas Honkongas lietās. Sankcijās paredzēts īpašuma arests un aktīvu iesaldēšana ASV, reaģējot uz “neparastu un ārkārtēju apdraudējumu”, ko rada Ķīnas īstenošana Honkongas autonomijas mazināšana. 2020. gada 9. novembrī un 7. decembrī ASV saistībā ar *NSL* īstenošanu piemēroja sankcijas vēl 18 personām.

Apvienotā Karaliste paplašināja imigrācijas tiesības, lai Honkongas iedzīvotājiem ar Lielbritānijas aizjūras teritorijas (*BNO*) statusu sniegtu iespēju iegūt pilsonību. Tiek lēsts, ka *BNO* statuss ir aptuveni trim miljoniem Honkongas iedzīvotāju. Saskaņā ar jauno kārtību personām, kurām ir *BNO* statuss, tiek piešķirta ierobežota piecu gadu uzturēšanās atļauja Apvienotajā Karalistē ar tiesībām strādāt vai studēt. Pēc pieciem gadiem viņi varēs pieteikties pastāvīgā iedzīvotāja statusam, un vēl pēc 12 mēnešiem pastāvīgā iedzīvotāja statusā viņi varēs iesniegt pieteikumu pilsonības saņemšanai. Oktobrī tika paziņoti vīzu noteikumi, kas papildinās jauno režīmu.

Reaģējot uz *NSL*, Apvienotā Karaliste, Austrālija un Jaunzēlande arī apturēja savus izdošanas nolīgumus ar Honkongu.

Opozīcijas apspiešana

Demokrātiju atbalstošo aktīvistu apcietināšana ar dažādām apsūdzībām notika jau 2020. gadā pirms *NSL* pieņemšanas un turpinājās visu gadu. Aprīlī tika arestētas piecpadsmit augsta līmeņa personas, tostarp: Demokrātiskās partijas dibinātājs un labi zināms advokāts *Martin Lee*; vecākais jurists un bijušais Demokrātiskās partijas priekšsēdētājs *Albert Ho*; laikraksta *Apple Daily* dibinātājs *Jimmy Lai*. Šie aresti ir saistīti ar iespējamu “nelikumīgu pulcēšanos” 2019. gada augustā un oktobrī notikušajos mītiņos un protestos, un tas ir pārkāpums, par kuru var piespriest līdz pieciem gadiem ieslodzījumā. Minētās personas tika atbrīvotas pret drošības naudu, gaidot, kad 2021. gadā sāksies tiesas prāvas. *Jimmy Lai* atkārtoti tika arestēts 10. augustā saistībā ar *NSL*, bet vēlāk viņš tika apsūdzēts krāpšanā; 3. decembrī viņam tika atteikta iespēja piemērot drošības naudu.

Ķīnas krasta apsardze 23. augustā apturēja 12 Honkongas iedzīvotājus, kuri mēģināja bēgt no reģiona ar kuģi, un aizturēja viņus Ķīnas kontinentālajā daļā. Šīs lietas tika oficiāli nodotas kriminālvajāšanas iestādēm 27. novembrī saistībā ar apsūdzībām par mēģinājumu šķērsot robežu.

Demokrātiju atbalstošais aktīvists *Joshua Wong* tika arestēts 24. septembrī saistībā ar vairākiem citiem arestiem, kas notika vasarā un bija vērsti arī pret citiem viņa domubiedriem — aktīvistiem *Ivan Lam* un *Agnes Chow*. Minētie trīs aktīvistu 2. decembrī tika sodīti ar brīvības atņemšanu no septiņiem līdz trīspadsmit ar pusi mēnešiem par sabiedriskās kārtības pārkāpumiem, kas saistīti ar 2019. gada protestiem.

2020. gada 7. decembrī par protestiem, kas iepriekšējā mēnesī notika Ķīnas Universitātē Honkongā, policija arestēja astoņus cilvēkus, trīs no kuriem tika turēti aizdomās par *NSL* pārkāpšanu, “kūdot uz atdalīšanos”. Astoņi citi demokrātiju atbalstošie aktīvistu tika arestēti 8. decembrī par iespējamu piedalīšanos neatļautā sapulcē jūlijā.

Neatkarīgā Policijas sūdzību padome (*IPCC*) 15. maijā publicēja ziņojumu par iebildumiem, ko izraisīja ierosinātais izdošanas likumprojekts. Ziņojumā aplūkoti notikumi, kas norisinājās no 2019. gada jūnija līdz oktobrim, un secināts, ka policijā nav sistēmiskas problēmas. *IPCC* nekonstatēja pārkāpumus policijas rīcībā 2019. gada jūlijā notikušajā pūļa uzbrukumā *Yuen Long*, kad baltā ģērbtu vīriešu grupa, kas, iespējams, ir saistīta ar *Triad* bandām, uzbruka metro pasažieriem. *IPCC* brīdināja par terorisma aizmetņu draudiem Honkongā un par to, ka policija saskārās ar policijas “nomelnošanas propagandu”. Ziņojuma 52 ieteikumos uzsvērts, ka ir vajadzīga papildu apmācība par taktiku, asaru gāzes izmantošanu, saziņas uzlabošanu un baumu kļiedēšanu. *IPCC* ir piešķirtas tikai ierobežotas prerogatīvas, un ziņojumā izteikta spēcīga kritika par tās nespēju pārliecinoši kļiedēt bažas par pārskatatbildību.

Pirmo reizi 30 gados Honkongas iestādes atteicās atļaut pasākumus, lai pieminētu apspiešanu 1989. gadā Tjjananmeņas laukumā Ķīnā, atsaucoties uz sabiedrības veselības problēmām saistībā ar Covid-19. Ikgadējā piemiņas pasākuma organizatori — Honkongas Apvienība patriotisko demokrātisko kustību atbalstam Ķīnā — apgalvoja, ka šis aizliegums ir politiski motivēts. Vairāki cilvēki tika arestēti un apsūdzēti par piedalīšanos neatļautā sapulcē pēc tam, kad par spīti aizliegumam piemiņas pasākums notika. Citi ar Tjjananmeņas apspiešanu saistīti

pasākumi ir atļauti, un maijā durvis no jauna vēra muzejs, ko vada Apvienība patriotisko demokrātisko kustību atbalstam Ķīnā.

2020. gada 4. jūnijā *LegCo* pieņēma pretrunīgo likumprojektu par valsts himnu, kurā paredzēta kriminālatbildība par “*March of the Volunteers*” [“Brīvprātīgo maršs”] ļaunprātīgu izmantošanu, nosakot, ka var piemērot maksimālo naudas sodu 50 000 HKD [5530 EUR] apmērā un brīvības atņemšanu uz trim gadiem. NPCSC Pekinā pirmo reizi pieņēma likumu par valsts himnu 2017. gada septembrī un divus mēnešus vēlāk nolēma to pievienot Pamatlikuma III pielikumam. Ar *LegCo* balsojumu šis lēmums stājās spēkā vietējā līmenī.

Arvien vairāk palielinās *HKLO* ietekme uz Honkongas politikas veidošanas procesu un politisko kārtību, liekot apšaubīt Honkongas augstā autonomijas līmeņa saglabāšanu. Ar *NSL* ir arī izveidota jauna Ķīnas kontinentālās daļas iestāde Honkongā — Nacionālās drošības aizsardzības birojs, kas var īstenot jurisdikciju nopietnos ar nacionālo drošību saistītos gadījumos, tostarp gadījumos, kad pastāv “sarežģīti” elementi, kas saistīti ar ārvalstu iesaistīšanos, vai “ārēji elementi”, kas neatskaitās Honkongas iestādēm. Šie noteikumi līdz šim vēl nav izmantoti.

LegCo vēlēšanas bija plānotas 6. septembrī, un 30. jūlijā 12 demokrātiju atbalstošie kandidāti tika diskvalificēti no kandidēšanas vēlēšanās. Amatpersonas, kas kontrolēja vēlēšanas, sacīja, ka netic, ka šie kandidāti patiesi ievēros pamatlikumu, kā tas oficiāli paredzēts parakstītajās deklarācijās. Četri no diskvalificētajiem kandidātiem iepriekš bija likumdevēji. Papildus bijušajam *Demosisto* līderim *Joshua Wong* kandidēšana tika liegta arī trim pašreizējiem apgabala padomes locekļiem, kuri tika ievēlēti vispārējās vēlēšanās.

Honkongas valdība nāca klajā ar paziņojumu, ar ko atbalstīja diskvalifikāciju, kā pamatojumu šādai rīcībai minot faktisku vai iespējamu minēto diskvalificēto personu rīcību, tostarp: atbalstu Honkongas neatkarībai (ko tieši neatbalsta attiecīgās personas); iebildumus pret *NSL*; plānus balsot pret valdības ierosinātajiem likumprojektiem, tos nešķirojot; un aicinājumu ārvalstu valdībām iejaukties. Honkongas valdība apgalvoja, ka nenotika politiska cenzūra vai brīvību ierobežošana, un brīdināja, ka policija izmeklēs apvainojumus un draudus amatpersonām, kuras kontrolēja vēlēšanas. *HKLO* arī atzinīgi novērtēja šo lēmumu, ko pieņēma amatpersonas, kuras kontrolēja vēlēšanas.

Masveida diskvalifikācija izpelnījās lielu starptautisku kritiku. Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos Žuzepa Borela izdotajā ES deklarācijā bija norādīts, ka diskvalifikācija “*vājina Honkongas kā brīvas un atvērtas sabiedrības starptautisko reputāciju*”.

Demokrātiskā spārņa politiķi 11. un 12. jūlijā organizēja pirmās vēlēšanas, lai noteiktu *LegCo* kandidātus, un tajās piedalījās aptuveni 600 000 vēlētāju. Jaunā aktīvistu paaudze, kas kopumā iestājas par lielāku pašnoteikšanos, vēlēšanu aptaujās guva labus rezultātus.

2020. gada 31. jūlijā *LegCo* vēlēšanas tika atliktas uz vienu gadu saskaņā ar ārkārtas rīkojumu. Galvenā amatpersona pamatoja šo pasākumu, minot veselības apdraudējumus, kas varētu rasties, ja vēlēšanas notiktu Covid-19 pandēmijas “trešā viļņa” vidū. Viņa norādīja uz īpašajām briesmām, kas draud gados vecākiem vēlētājiem, uz aptuveni 100 000 balsstiesīgo vēlētāju, kuri pašlaik atrodas Ķīnas kontinentālajā daļā, nespēju izmantot savas balsstiesības, kā arī uz šķēršļiem kampaņām, ko rada sociālās distancēšanās pasākumi. Viņa minēja, ka arī citās jurisdikcijās vēlēšanas ir atliktas.

Pamatlikumā nav paredzēta situācija, kurā vēlēšanas tiek atliktas uz tik ilgu laiku. Pamatlikuma 69. pantā noteikts, ka *LegCo* pilnvaru termiņš ir četri gadi. Pēc tam *NPCSC* izdeva īsu lēmumu par to, ka sestā *LegCo* turpinās pildīt savus pienākumus vismaz vienu gadu pēc tās pilnvaru termiņa beigām 30. septembrī. Nākamo *LegCo* ievēlēs uz četriem gadiem kā parasti.

Bijušie likumdevēji, kuri bija diskvalificēti no kandidēšanas atkārtotās vēlēšanās, sākotnēji nebija atbrīvoti no amata par vienu gadu pagarinātajā termiņā. Tomēr demokrātiskā spārna nometnē notika asas debates par to, vai demokrātiju atbalstošajiem likumdevējiem būtu jāpaliek *LegCo* palātā. Ņemot vērā šķelšanos kustības ietvaros, tika pasūtīta sabiedriskās domas aptauja, lai noskaidrotu sabiedrības viedokli par šo jautājumu. Šīs aptaujas nepārliciecinotie rezultāti lika visiem likumdevējiem, izņemot divus, palikt savā amatā *LegCo*. Trešais likumdevējs atkāpās no amata veselības apsvērumu dēļ.

NPCSC 11. novembrī pieņēma lēmumu, kas bija pamats tam, lai Honkongas valdība nekavējoties izraidītu no *LegCo* četrus demokrātiju atbalstošos likumdevējus. Lēmumā ir izklāstīti arī dažādi kritēriji, kā noteikt, kad kāds likumdevējs vai iespējams likumdevējs tiek uzskatīts par tādu, kurš nespēj pildīt zvērestu īstenot Pamatlikumu un kurš tāpēc būtu jāatbrīvo no amata. Šie kritēriji cita starpā ir atbalsts Honkongas neatkarībai, atteikšanās atzīt Ķīnas suverenitāti pār Honkongu, pamudinājums ārvalstīm vai “ārējiem elementiem” iejaukties Honkongas lietās vai tādu darbību veikšana, kas apdraud nacionālo drošību. *NPCSC* lēmums tika asi kritizēts Honkongā, un to kritizēja arī starptautiskā sabiedrība, tostarp pamatojoties uz to, ka tas būtiski apdraud Honkongas augsto autonomijas līmeni, kā arī pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzību.

Minēto četru likumdevēju diskvalifikācija mudināja 15 atlikušos demokrātiju atbalstošos likumdevējus atkāpties no amata *LegCo*. Likumdošanas struktūra turpināja darboties, taču ar būtiski ierobežotām demokrātiskām pārbaudēm un līdzsvaru.

Vairāki vecākie demokrātijas atbalstītāji pēc šīm norisēm pārstāja pildīt savus uzdevumus partijā. *Ted Hui* no Demokrātiskās partijas, pret kuru ir izvirzītas vairākas kriminālapsūdzības ar saistītiem drošības naudas nosacījumiem, devās “paša noteiktā trimdā” Apvienotajā Karalistē, izraisot spēcīgu Ķīnas kontinentālās daļas un Honkongas varas iestāžu reakciju.

Gada laikā tiesas tika apsūdzētas neobjektivitātē, jo īpaši ar protestiem saistītu lietu iztiesāšanā. Tiesas priekšsēdētājs 23. septembrī nāca klajā ar retu paziņojumu, aizstāvot tiesu varu, un brīdināja, ka uzbrukumi tiesnešiem varētu mazināt sabiedrības uzticēšanos tiesiskumam. Septembrī Austrālijas tiesnesis *James Spigelman* atkāpās no amata kā viens no 14 ārvalstu tiesnešiem, kuri darbojas Honkongas Galīgās apelācijas tiesā (*CFA*) kā pagaidu tiesneši. Honkongas valdība uzsvēra savu apņemšanos attiecībā uz ārvalstu tiesnešu iecelšanas sistēmu, norādot, ka tai ir svarīga loma tiesu sistēmas neatkarības nodrošināšanas kontekstā. Oktobrī valdība iecēla tiesnesi *Patrick Hodge*, Apvienotās Karalistes Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieku, *CFA*.

CFA, tostarp tiesas priekšsēdētājs *Geoffrey Ma* un apelācijas tiesas tiesnesis no Apvienotās Karalistes *L. Hoffmann*, kurš piedalījās kā pagaidu loceklis, 21. decembrī vienbalsīgi noraidīja pārsūdzību pret valdības aizliegumu valkāt sejas aizsegus demokrātiju atbalstošajiem aktīvistiem un apstiprināja tā ārkārtas rīkojuma (*ERO*) atbilstību konstitūcijai, saskaņā ar kuru tika noteikts minētais aizliegums. *CFA* lēmumā tika norādīts, ka nemieru

laikā valdība paļaujas uz *ERO*, uzsverot, ka ārkārtas pilnvaras ir plašas un elastīgas, tomēr to īstenošana tiek “jēgpilni kontrolēta”, kas izpaužas kā pārbaude tiesā, *LegCo* izvērtējums un Pamatlikuma prasības par to, ka šādi noteikumi ir jāparedz tiesību aktos un tiem ir jābūt samērīgiem.

Pamatlikuma 30. jubilejas gadā radās domstarpības jautājumā par varas dalīšanu. Saistībā ar skolu mācību grāmatu pārskatīšanu Honkongas valdība apgalvoja, ka attiecīgais princips Honkongā nav piemērojams. Tas izraisīja būtiskas debates, un vadošie juristi apgalvoja, ka Pamatlikumā nav skaidri minēta varas dalīšana, tomēr starp dažādām valdības struktūrām ir skaidri nodalīti pienākumi un 85. pantā ir garantēta tiesu neatkarība.

Gada laikā *LegCo* pieredzēja nežēlīgas vardarbīgas nekārtības, un viens no iemesliem bija domstarpības par Parlamenta komitejas priekšsēdētāja amata kandidātu. Komitejas darbs apstājās uz vairākiem mēnešiem demokrātiskā spārna politiķu obstrukcijas dēļ un tāpēc, ka nebija vienprātības par priekšsēdētāja amata pienākumu nodošanu priekšsēdētāja vietniekam, gaidot jaunā priekšsēdētāja vēlēšanu iznākumu maijā. Pēc incidentiem *LegCo* palātā tika arestēti astoņi demokrātiskā spārna politiķi, tostarp pieci amatā esoši likumdevēji un divi bijušie likumdevēji. Šie aresti raisīja nopietnas bažas par krimināltiesību normu izmantošanu pret likumdevējiem un bijušajiem likumdevējiem un par selektīvu vērsanos pret demokrātiju atbalstošajiem politiķiem.

Galvenā amatpersona par mēnesi atlika savu ikgadējo politisko uzrunu, kas bija jāsniedz 14. oktobrī. Viņa norādīja, ka kavēšanās iemesls bija nepieciešamība apspriesties ar centrālās valdības iestādēm par pasākumiem Honkongas atveseļošanas atbalstam, un tādēļ novembra sākumā apmeklēja Pekinu.

Viņa sniedza savu ceturto politisko uzrunu 25. novembrī *LegCo*, neņemot vērā opozīcijas balsis. Galvenā amatpersona atsaucās uz “daudzajiem triecieniem”, kas bija skāruši Honkongu, tostarp Covid-19 ietekmi uz cilvēkiem un ekonomiku, kā arī sociālajiem nemieriem. Viņa aizstāvēja *NSL* un citas jaunākās politiskās norises, tostarp demokrātiju atbalstošo likumdevēju diskvalifikāciju, un savā uzrunā iekļāva sadaļu “Pilnīgs centrālās valdības atbalsts”. Viņa minēja *NSL* 9. un 10. pantu kā pamatu valdības plāniem pastiprināt noteikumus par sociālajām organizācijām, plašsaziņas līdzekļiem un internetu, kā arī veicināt skolās un universitātēs izglītošanu par nacionālo drošību. Viņa arī apstiprināja, ka valdība iesniegs likumprojektu, lai grozītu noteikumus par zvēresta pieņemšanu.

Covid-19 pandēmijas ietekme

Kas attiecas uz Covid-19 pandēmiju, Honkonga ir ziņojusi par vairāk nekā 8847 inficēšanās gadījumiem un 148 nāves gadījumiem. Honkongas izcilā veselības aprūpes sistēma un stingrā politiskā reakcija, tostarp stingrie karantīnas pasākumi un iedzīvotāju atbildīgā attieksme, par ko liecina gandrīz simtprocentīga sejas masku nēsāšana pandēmijas laikā, veicināja pandēmijas efektīvu pārvaldību. Honkonga izmantoja arī vērtīgo pieredzi, ko tā guva saistībā ar SARS epidēmiju 2003. gadā.

Par pirmo inficēšanās gadījumu Honkonga ziņoja janvāra beigās. Neilgi pēc tam ĪPA slēdza visus robežpunktus, izņemot starptautisko Šenženas lidostu un Honkongas-Zhuhai-Makao tiltu, ļaujot Honkongas iedzīvotājiem atgriezties pilsētā. Tika kritizēta valdības sākotnējā reakcija uz pandēmiju, tostarp masku iepirkumi. Ar centrālās valdības atbalstu septembrī Honkonga īstenoja brīvprātīgu testēšanas programmu visā pilsētā, kurā piedalījās aptuveni

1,78 miljoni cilvēku. Valdība veica vairākus glābšanas pasākumus, lai mazinātu pandēmijas ekonomisko un sociālo ietekmi.

Pandēmijas laikā — ar trim inficēšanās viļņiem gadā — valdība atkārtoti pastiprināja un atvieglināja sociālās distancēšanās pasākumus. Šie pasākumi ietvēra tādu konkrētu tirdzniecības uzņēmumu slēgšanu, kuri tiek uzskatīti par augsta riska uzņēmumiem, ierobežojumus attiecībā uz attālumu starp apmeklētājiem un apmeklētāju skaitu restorānos, kā arī ierobežojumus attiecībā uz to, cik cilvēkiem ir atļauts pulcēties vienā grupā.

Gada otrajā pusē Honkonga sāka apspriešanos par iespējamām ceļošanas “burbuļiem”, lai atvieglotu ceļošanu uz 11 valstīm. Oktobrī tika panākta principiāla vienošanās par “burbuļa” izveidi ar Singapūru, lai gan tā īstenošana aizkavējās Covid-19 uzliesmojuma dēļ. Oktobrī ES nolēma iekļaut Honkongas un Makao ĪPA to reģionu sarakstā, ar kuriem varētu atjaunot nebūtisku ceļojumu iespējas, pamatojoties uz savstarpīgumu, kad apstākļi to atļaus.

Tiesības, brīvības un vienlīdzīgas iespējas

NSL neapšaubāmi ir ietekmējis brīvību īstenošanu, un tad, kad likums tika pieņemts, *Demosisto* līderi izformēja demokrātiju atbalstošo partiju. Minētā partija atbalstīja Honkongas pašnoteikšanos, bet 2020. gada janvārī atteicās no šā mērķa.

Pašcenzūra sabiedriskajā dzīvē palielinājās, lai gan tās apjomu ir grūti novērtēt. Tieša cenzūra plašsaziņas līdzekļu vidē vēl nav plaši izplatīta, tomēr daži žurnālisti runā par apšaubāmiem redakcionāliem lēmumiem un par to, ka redaktori vairāk kontrolē sensitīvus jautājumus. Lai gan tiešā veidā nesaistīti ar *NSL*, tomēr sabiedriskā raidorganizācija *RTHK* ir pakļauta arvien lielākam spiedienam izvairīties no tādām darbībām un ziņošanas par tādām jautājumiem, kurus valdība uzskata par “provokatīviem”.

Ārštata žurnālistes apcietināšana 3. novembrī par viņas darbu saistībā ar *RTHK* pētniecisko dokumentālo filmu par uzbrukumiem *Yuen Long MTR* 2019. gada jūlijā tika asi kritizēta par centieniem noteikt kriminālatbildību par likumīgu žurnālistes darbu.

Akadēmiķi saskaras ar neskaidrību par to, ko viņi var un ko nevar mācīt, ņemot vērā *NSL*, jo īpaši tie, kuri pasniedz “sensitīvus” priekšmetus, un tie, kuri darbojas ar studentiem no Ķīnas kontinentālās daļas. Daži akadēmiķi atturas pieprasīt finansējumu pētniecībai no ārvalstu avotiem, jo īpaši no ASV, lai izvairītos radīt sensitīvas situācijas.

NVO cenšas pārliecināties, ka tās necietīs no *NSL* tādā veidā, kas radītu sarežģījumus to darbā. *Friedrich Naumann Stiftung* ir pirmā lielā starptautiskā organizācija, kas slēdza savu darbību Honkongā *NSL* dēļ.

Uz skolām tiek izdarīts arvien lielāks spiediens pēc tam, kad Pekinas un Honkongas iestādes norādīja, ka ir jāpārorientē mācīšanas process, lai veicinātu patriotismu un izpratni par *NSL*. Izglītības birojs uz mūžu “izslēdza no reģistra” kādu skolotāju par to, ka viņš pirms *NSL* pieņemšanas apsprieda klasēs domāšanu, kas atbalsta neatkarību, kā arī ir pārskatītas skolu mācību grāmatas un skolotājiem ir ieteikts izvairīties no situācijām, kad netiek ievēroti tiesību akti. Izglītības nozare kļūst arvien politizētāka, un Pekinas atbalstītāji apgalvo, ka daudzi skolotāji atbalsta demokrātijas vai pat neatkarības cēloni un skolēniem klasē tiek mācītas rietumu ideoloģijas un viņi tiek mudināti iesaistīties sociālajās kustībās. Galvenā amatpersona ir ierosinājusi reformas skolotāju apmācībā, lai nodrošinātu valdības pamatnostādņu labāku ievērošanu.

Ņemot vērā Covid-19 pandēmiju un *NSL*, ir piemēroti ierobežojumi pulcēšanās brīvībai. 2020. gada pirmajos sešos mēnešos tika iesniegti 107 pieteikumi par publiskām sapulcēm, no tiem 87 tika noraidīti. Kopš 2020. gada jūlija visi pieteikumi ir noraidīti. Kā galvenais atteikuma iemesls regulāri tiek minēta Covid-19 pandēmija, un kopš marta ir aizliegts publiski pulcēties vairāk nekā četriem cilvēkiem, bet vēlāk — vairāk nekā astoņiem cilvēkiem. Policija ir pacēlusi violetu brīdinājuma karogu neatļautās pulcēšanās vietās, lai brīdinātu par iespējamām *NSL* pārkāpumiem, lai gan nav skaidrs, kāda politiskas nostājas paušana ir/nav pieņemama.

Honkongas tiesās ir panākts zināms progress attiecībā uz **LGBTI personu tiesību atzīšanu**. Martā Apelācijas tiesa atzina, ka Mājokļu pārvaldes politika, kas aizliedza viendzimuma pāriem, kuri ir precējušies ārvalstīs, pieteikties uz valsts mājokli, bija antikonstitucionāla un nelikumīga. Jūnijā Iekšzemes ieņēmumu departaments grozīja nodokļu kodeksu, lai ļautu laulātai personai, kas stājusies heteroseksuālā vai viendzimuma laulībā, kopīgi ar šīs personas laulāto draugu izvēlēties kopīgu nodokļu aprēķinu vai atsevišķu nodokļu aprēķinu. Honkongas Augstā tiesa 18. septembrī nolēma, ka viendzimuma pāriem, kas precējušies saskaņā ar citu jurisdikciju tiesību aktiem, vajadzētu būt vienlīdzīgām tiesībām saskaņā ar Honkongas mantojuma tiesību aktiem. Tomēr tajā pašā dienā tiesa atteicās plašāk atzīt ārvalstīs noslēgtas viendzimuma laulības, norādot, ka konkrētus diskriminācijas gadījumus varētu risināt īpašās tiesas prāvās. 2020. gadā tika paustas bažas par kāda šķīrējtiesneša homofobiskiem izteikumiem attiecībā uz kāda patvēruma meklētāja seksuālo orientāciju.

Honkonga ir veikusi dažus pasākumus, lai risinātu **cilvēku tirdzniecības problēmu**, tomēr ASV iekļāva Honkongu 2. līmeņa kontROLSarakstā. ASV gada ziņojumā par cilvēku tirdzniecību kā viens no problemātiskajiem punktiem ir minēts neefektīvs noteikšanas mehānisms, neliels skaits kriminālvajāšanu un cietušo sodīšana par nelikumīgām darbībām, kuras viņi bija spiesti veikt. Piektais ES un Honkongas seminārs par cilvēku tirdzniecību notika 17. un 18. decembrī, un tajā uzmanība tika pievērsta kopīgiem jautājumiem, kas rada bažas. Tie ietvēra starptautisko sadarbību cilvēku tirdzniecības apkarošanā, palīdzību cietušajiem un sadarbību ar pilsonisko sabiedrību.

Tiek uzskatīts, ka Covid-19 pandēmija ir negatīvi ietekmējusi dažu **ārvalstu mājkalpotāju** darba apstākļus. Tas ietver arī ziņojumus par to, ka daži darba devēji nav ļāvuši darba ņēmējiem izmantot ierasto vienu brīvdienu nedēļā. Honkongas Āzijas mājkalpotāju arodbiedrību federācija ziņoja par pieaugošu diskrimināciju pret darba ņēmējiem pandēmijas dēļ. Kā piemērus var minēt līgumu nelikumīgu izbeigšanu gadījumos, kad tika uzskatīts, ka darba ņēmēji bija saskārušies ar koronavīrusu, un atteikšanos maksāt ārvalstu mājkalpotājiem, kamēr viņi atradās obligātajā karantīnā. Liels skaits mājkalpotāju, kuri zaudēja darbu, palika iestrēguši Honkongā, un, tā kā viņiem nebija citas palīdzības, viņi lielā mērā paļāvās uz labdarības atbalstu. Honkongas valdība ir ieviesusi bezmaksas Covid-19 testus un maskas ārvalstu mājkalpotājiem, kuri gaida kopmītnēs, lai sāktu darbu savu jauno darba devēju māsaimniecībās.

Pretkorupcijas sistēma joprojām bija spēcīga un noturīga, Honkongai veicinot ļoti augstus pārredzamības standartus un pretkorupcijas pasākumus. Gan iestādes, gan politiķi un uzņēmēji atzīst, ka pārredzamība ir vitāli svarīga, lai Honkonga saglabātu savu spēcīgo pozīciju kā starptautiskās uzņēmējdarbības centrs.

Covid-19 pandēmijas ekonomiskā ietekme attiecas arī uz **nabadzības** līmeni, bezdarbam 2020. gada beigās sasniedzot augstāko līmeni 16 gados, proti, 6,6 %³, un 20–29 gadus vecu jauniešu grupā bezdarba līmenim sasniedzot 11 %. Nabadzības līmenis 2019. gadā jau bija palielinājies līdz 20,4 %. 2020. gada janvārī galvenā amatpersona paziņoja par desmit jaunām iniciatīvām, kuru mērķis bija atbalstīt vietējos un mazāk privileģētos cilvēkus, tostarp palielināt pārejas mājokļu mērķi no 10 000 līdz 15 000 mājokļiem līdz 2023. gadam un nodrošināt skaidras naudas pabalstus tiem, kuri piesakās valsts īres mājokļiem un ir gaidījuši vairāk nekā trīs gadus.

II. Ekonomikas attīstība

Honkongas ekonomika 2020. gadā būtiski pasliktinājās un piedzīvoja lejupslīdi otro gadu pēc kārtas — pēc tam, kad 2019. gadā tās IKP samazinājās par 1,2 %. Neraugoties uz nelieliem uzlabojumiem vēlāk gada laikā, ņemot vērā Ķīnas atveseļošanos, ekonomika joprojām samazinājās — par 9,1 % 2020. gada pirmajā ceturksnī, par 9,0 % otrajā ceturksnī un par 3,5 % trešajā ceturksnī salīdzinājumā ar 2019. gadu. Covid-19 būtiski ietekmēja šo sarukumu, lai gan tas papildināja tādus līdzšinējos kavēkļus kā, piemēram, 2019. gada nemieri un ASV un Ķīnas tirdzniecības karš.

ĪPA ir ļoti atvērta ekonomika, kas tradicionāli attīstās kā trīskāršs centrs: Ķīnai, lai piesaistītu ārzonas kapitālu, pasaules un Ķīnas tirdzniecībai, kā arī tūrismam (lielākoties Ķīnas tūristiem). No četrām galvenajām pilsētas nozarēm — finanšu pakalpojumi, tūrisms, tirdzniecība un loģistika, kā arī profesionālie un ražotāju pakalpojumi — finanšu nozare bija vienīgā, kuras rezultāti 2020. gadā bija labi.

2020. gadā visvairāk tika ietekmētas **nozares, kas lielā mērā ir atkarīgas no tūristu izdevumiem**. Šīs nozares cita starpā bija mazumtirdzniecības, pārtikas un dzērienu, viesmīlības, transporta un aviācijas nozare. 2020. gada vienpadsmit mēnešos salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu mazumtirdzniecības apjoms samazinājās par 25,3 %, gada pirmajos trijos ceturkšņos restorānu ieņēmumi samazinājās par 30,8 %, savukārt pasažieru skaits lidostā visa gada laikā bija samazinājies par 87,5 %. To lielā mērā var izskaidrot ar tūristu skaita krasu samazināšanos, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 93,6 %, sasniedzot tikai 3,6 miljonus tūristu, ņemot vērā ceļošanas ierobežojumus un bailes no ceļošanas. Parasti aptuveni 80 % tūristu ir no Ķīnas kontinentālās daļas, un tiek lēsts, ka viņi veido 40 % no mazumtirdzniecības apjoma pilsētā, jo īpaši luksusa nozarē. Iekšzemes izdevumus ietekmēja arī vājā ekonomika un vietējie sociālās distancēšanās noteikumi restorānos un citos uzņēmumos.

Pateicoties dažiem uzlabojumiem gada otrajā pusē un tam, ka uzlabojās ekonomiskā situācija Ķīnā un dažās citās pasaules daļās, pandēmijas ietekme uz Honkongas ārējo **tirdzniecību** bija ierobežota: 2020. gada vienpadsmit mēnešos preču eksports (gandrīz tikai reeksports) samazinājās par 2,8 %, bet imports samazinājās par 5,0 %. Tas savukārt ietekmēja tirdzniecības un loģistikas nozari, kas veido aptuveni 20 % no Honkongas IKP.

Darba tirgū situācija gada laikā būtiski pasliktinājās. Bezdarba līmenis gada beigās sasniedza 6,6 % salīdzinājumā ar 3,3 % 2019. gada beigās. Turklāt pastāv būtiskas atšķirības starp nozarēm, piemēram, finanšu nozarē bezdarba līmenis ir tikai 3,2 %.

³ Šie un tālāk norādītie dati atspoguļo jaunāko statistiku, kas pieejama šā dokumenta sagatavošanas laikā.

Nekustamā īpašuma cenas gada laikā pieauga par 0,3 % (salīdzinājumā ar pieaugumu par 5,5 % 2019. gadā). Mājokļu pircējiem Honkonga joprojām ir viens no tiem pilsētas centriem pasaulē, kuri cenas ziņā ir visnepieejamākie. Nepietiekams mājokļu skaits ir ilgtermiņa problēma, kas ietekmē daudzas mājsaimniecības.

Finanšu nozare ir bijusi daudz noturīgāka nekā pārējā ekonomika un gada laikā turpināja augt. Nozari atbalstīja spēcīgs pasākumu plānojums sākotnējo publisko piedāvājumu (*IPO*) jomā. Gada laikā bija 154 *IPO*, kas kopā piesaistīja 397,5 miljardus HKD (42,4 miljardus EUR). Piesaistītā summa ir palielinājusies par 26,5 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, pat neraugoties uz to, ka *Ant Group* dubultais *IPO* Honkongā un Šanhajā, kam bija jābūt lielākajam vēsturē, pēdējā brīdī tika atcelts Ķīnas kontinentālās daļas regulatoru iebildumu dēļ.

IPO ir ieņēmumu avots daudziem finanšu nozares dalībniekiem un piesaista ieguldītājus un kapitālu. Tiek uzskatīts, ka jauni, stingrāki noteikumi attiecībā uz Ķīnas uzņēmumiem, kas iekļauti ASV sarakstā, un lielāka spriedze attiecībās starp ASV un Ķīnu veicina Ķīnas uzņēmumu *IPO* Honkongā. Vēl viens finanšu nozares noturības iemesls ir tās salīdzinoši nelielā atkarība no vietējās ekonomikas. Aptuveni 80 % Honkongas akciju tirgus kapitalizācijas veido Ķīnas kontinentālās daļas uzņēmumi, un tas nozīmē, ka nozare ir lielā mērā atkarīga no Ķīnas ekonomikas (kuras rezultāti gada laikā bija labāki nekā Honkongas ekonomikai). Gada laikā Honkongas biržā vidējais dienas apgrozījums palielinājās par 49 % un tirgus kapitalizācija sasniedza rekordaugstu 47,5 triljonu HKD (5,1 triljona EUR) līmeni. Honkongas *Hang Seng* indekss samazinājās par aptuveni 3,4 %. Banku nozare joprojām bija labi kapitalizēta un ar spēcīgām rezervēm. Neraugoties uz nestabilo ekonomisko situāciju un destabilizējošām vietējām politiskajām norisēm, **ĪPA nav reģistrēta būtiska kapitāla aizplūšana. Honkongas dolārs bija spēcīgs**, un Honkongas Monetārajai iestādei bija jāiejaucas vairākos gadījumos, lai pārlicinātos, ka tas netiek novērtēts pārāk augstu un saglabā savu tirdzniecības diapazonu ar ASV dolāru. Šajā saistībā naudas pieplūdums pēc *IPO* pasākumiem veicināja valūtas stiprumu, kā arī spēcīgas ārvalstu valūtas rezerves.

Vidējā inflācija 2020. gada vienpadsmit mēnešos bija 0,4 %.

Valdības atbalsts un fiskālais stāvoklis

Lai pārvarētu ekonomikas lejupslīdi un atbalstītu iedzīvotājus, valdība gada laikā īstenoja vairākas atbalsta pasākumu kārtas. Saskaņā ar valdības datiem **pasākumu kopsumma bija 311,5 miljardi HKD (33,2 miljardi EUR) jeb aptuveni 10–11 % no pilsētas IKP**. Tie ietvēra 10 000 HKD (1066 EUR) vienreizēju skaidras naudas izmaksu rezidentiem, algu subsīdiju shēmu un dažādus nodokļu samazinājumus, atbrīvojumus no nodevām un maksājumiem, kā arī subsīdiju shēmas dažādām nozarēm.

Lai gan šie pasākumi sniedz būtisku atbalstu ekonomikai, tie ir arī kritizēti par to, ka tie nav pietiekami mērķtiecīgi, un tas samazina to efektivitāti un palielina to fiskālās izmaksas. Tā tas bija divu dārgāko pasākumu — skaidras naudas izmaksas un algu subsīdiju — gadījumā, jo tie bija pieejami lielākajai daļai rezidentu un uzņēmumu neatkarīgi no to finanšu stāvokļa. Lielākā daļa pasākumu tika izziņoti gada pirmajā pusē, un valdība pēc tam samazināja atbalstu.

Šīs darbības papildināja Honkongas Monetārās iestādes pasākumu kopums, tostarp banku nozares likviditātes palielināšana, likumā noteikto rezervju apjoma samazināšana uz pusi, lai atbrīvotu aizdošanas spējas, un pamatsummas atmaksas brīvdienų īstenošana attiecībā uz aizdevumiem banku klientiem.

Vasarā valdība glāba Honkongas galveno pārvadātāju *Cathay Pacific* ar lielu ieguldījumu likviditātē un atbilstīgi izvirzītajam mērķim saglabāt darbvietas un Honkongas kā aviācijas centra statusu. Neraugoties uz šo atbalstu, uzņēmums dažus mēnešus vēlāk paziņoja par apjomīgu pārstrukturēšanu.

Fiskālajā jomā pēc tam, kad 2019. gadā tika reģistrēts pirmais budžeta deficīts 15 gados, situācija 2020. gadā būtiski pasliktinājās zemo ieņēmumu un ekonomiskā atbalsta pasākumu izmaksu dēļ. Tāpēc laikposmā no aprīļa līdz novembrim valsts budžeta deficīts sasniedza rekordaugstu 318 miljardu HKD (34 miljardu EUR) līmeni, savukārt fiskālās rezerves samazinājās no 1,16 triljoniem HKD uz 842 miljardiem HKD (90 miljardi EUR).

Uzņēmējdarbības vide

Gada laikā Eiropas uzņēmumiem galvenās bažas raisīja ekonomikas lejupslīde un Covid-19 ietekme uz uzņēmējdarbību un ieņēmumiem. Tajā pašā laikā daudzi uzņēmumi ņēma vērā arī mainīgo politisko vidi pilsētā, tostarp *NSL* īstenošanu un Pekinas pieaugošo ietekmi.

Tāpat kā 2019. gada nemieru laikā, arī 2020. gadā Eiropas uzņēmumi lielā mērā saglabāja pieeju “nogaidīt un skatīties”. Tomēr uzņēmēju vidū valda uzskats, ka *NSL* ir kaitējis Honkongas starptautiskajai reputācijai. Pastāv arī bažas par minētā likuma iespējamo ietekmi uz uzņēmumiem un plašāk uz uzņēmējdarbības vidi ĪPA. Šī ietekme dažādās nozarēs ir atšķirīga, bet kopumā bažas raisa nepieciešamība nodrošināt tiesu iestāžu pastāvīgu neatkarību, vārda un uzņēmējdarbības brīvību, piekļuvi datiem un ietekmi uz talantīgu cilvēku pieņemšanu un saglabāšanu darbā⁴. Tāpēc daži uzņēmumi atkārtoti izvērtē savu atrašanos pilsētā, savukārt citi izstrādā ārkārtas rīcības plānus. Lai gan ir arī daži uzņēmumi, kas uzskata, ka *NSL* piemērošana ir pozitīvs notikums, tostarp no sociālās stabilitātes viedokļa, uzņēmumu apsekojumi liecina, ka tas nav vairākuma viedoklis.

Daži Eiropas uzņēmumi ir samazinājuši savu darbību ĪPA ekonomiskās lejupslīdes dēļ. Vieni no visvairāk skartajiem uzņēmumiem, kas reģistrēja būtiskus ieņēmumu samazinājumus, bija uzņēmumi nozarēs, kas ir lielā mērā atkarīgas no tūristu izdevumiem. Tirdzniecības un loģistikas nozares uzņēmumus ietekmēja vājā globālā tirdzniecība un globālā ekonomikas lejupslīde.

Ceļošanas ierobežojumi Honkongā un ārpus tās arī būtiski ietekmē Eiropas uzņēmumus, jo īpaši tāpēc, ka daudzi no tiem veic darījumus ar Ķīnu un Āzijas reģionu.

Jau sen tiek uzskatīts, ka Honkongas galvenās priekšrocības konkurences ziņā ir tās darbības efektivitāte, augstais autonomijas līmenis, tiesiskums, kā arī neatkarīgā tiesu vara. Tāpēc jebkuras šādas priekšrocības samazināšanās negatīvi ietekmētu Honkongas pievilcību. Uzņēmumu bažas raisa arī spriedze starp Ķīnu un ASV, tostarp attiecībā uz Honkongu.

⁴ Šīs bažas tika uzsvērtas vairākos gada laikā veiktos uzņēmējdarbības apsekojumos.

Tirdzniecības un citi politikas virzieni

Janvārī stājās spēkā brīvās tirdzniecības nolīgums (BTN) ar Austrāliju, kas tika parakstīts 2019. gada martā un ietver arī grozītu ieguldījumu nolīgumu. Martā stājās spēkā ieguldījumu nolīgums ar Apvienotajiem Arābu Emirātiem. Gada laikā pakāpeniski turpināja stāties spēkā arī 2017. gadā parakstītais BTN ar ASEAN valstīm.

Valdība paziņoja par pasākumiem, kuru nolūks bija stiprināt Honkongas kā finanšu centra un galvenā zaļā centra lomu reģionā. Tie ietver atbrīvojumu no zīmognodevas biržā tirgotiem fondiem (*ETF*) un pasākumus kapitāla fondu piesaistei. Tika ieviests arī jauns tehnoloģiju indekss, saukts *Hang Seng TECH* indekss. Tas pārstāv 30 lielākos tehnoloģiju uzņēmumus, kas iekļauti biržas sarakstā Honkongā, ir lielā mērā atkarīgi no tehnoloģijām un atbilst indeksa pārbaudes kritērijiem. Kas attiecas uz zaļo finansējumu, valdība un finanšu regulatori pilsētā izveidoja Zaļa un ilgtspējīga finansējuma aģentūru vadības grupu, un valdība norādīja, ka tā dažos tuvākajos gados (pēc pirmās emisijas 2019. gadā) emitēs jaunas valsts zaļās obligācijas.

Lai veicinātu inovāciju un tehnoloģijas, kas ir viena no valdības galvenajām prioritātēm, valdība atvēlēja 3 miljardus HKD (320 miljoni EUR) Honkongas Zinātnes parka paplašināšanai un pastiprināja tās tehnoloģiju kuponu programmu. Decembrī valdība nāca klajā arī ar Honkongas viedās pilsētas konceptuālo plānu 2.0. Attiecībā uz mājokļiem valdība izvirzīja mērķi līdz 2024. gadam nodrošināt 100 400 publisko mājokļu vienību (un 19 600 privāto mājokļu vienību gadā līdz 2024. gadam). Vides jomā viena no prioritātēm bija vēl vairāk veicināt elektrisko transportlīdzekļu izmantošanu un pakāpeniski atteikties no transportlīdzekļiem, kas ir lielāki piesārņotāji. Valdība uzsāka subsīdiu shēmu 2 miljardu HKD (212 miljonu EUR) apmērā elektrotransportlīdzekļu uzlādes iekārtu modernizācijai privātās dzīvojamās ēkās.

Attiecībā uz enerģētiku valdības mērķis ir palielināt dabasgāzes īpatsvaru energoresursu struktūrā, lai varētu samazināt ogļu daudzumu. Atkritumu apsaimniekošana joprojām ir būtiska pilsētas problēma, un tikai neliela daļa pilsētas atkritumu tiek pārstrādāti vietējā līmenī. Jūnijā radās šķērslis, kad likumdevēji atsauca ilgi atlikto likumprojektu par obligātu maksu par atkritumu apglabāšanu, kas tika ieviesta 2018. gadā.

Savā **2020. gada politikas uzrunā**, kas tika sniegta 25. novembrī, galvenā amatpersona ierosināja stiprināt Honkongas atveseļošanos. Īstermiņā uzmanība tika pievērsta pandēmijas ierobežošanai, savukārt ilgtermiņa ekonomikas plāni apstiprināja noteiktās prioritātes: stiprināt integrāciju Lielā līča apgabalā un ar Ķīnas kontinentālo daļu; atbalstīt Honkongas kā tirdzniecības, finanšu un uzņēmējdarbības pakalpojumu centra lomu; veicināt inovāciju un tehnoloģijas un attīstīt viedu pilsētu. Lai gan šajā politikas uzrunā bija ietverti daži pasākumi uzņēmumiem un solījums palielināt infrastruktūras izdevumus, tas būtiski nepalielināja 10–11 % no IKP, kas gada laikā jau tika ieguldīti ekonomikā.

Politikas uzrunā vēlreiz tika uzsvērts, ka ir jārisina ieilgušās problēmas saistībā ar nepietiekamu mājokļu skaitu un to nepieejamību cenas ziņā. Šajā saistībā galvenā amatpersona atkārtoti puda atbalstu *LANTAU Tomorrow Vision*, kas ir apjomīgs un apstrīdēts zemes apgūšanas projekts. Ņemot vērā problēmas saistībā ar Honkongas reputāciju, politikas uzrunā tika paziņots arī par liela mēroga publicitātes pasākumu, lai popularizētu pilsētu kā uzņēmējdarbības centru.

Nozīmīgs paziņojums bija lēmums par to, ka Honkonga līdz 2050. gadam panāks oglekļneitralitāti un šajā saistībā līdz 2021. gada vidum tiks atjaunināts Honkongas klimata rīcības plāns. Runā bija ietverti arī citi “zaļi” paziņojumi, tostarp par transportu, būvniecību, zaļo finansējumu un sekundārajiem energoresursiem.

Galvenās amatpersonas vizīte Pekinā raisīja cerības, ka Ķīna drīz atkal atvērs savu robežu ar Honkongu. Ķīnas kontinentālajā daļā darbojas daudzi Honkongas uzņēmumi, un tiem tur ir klienti un/vai piegādātāji, kā arī Ķīnas tūristi Honkongā ir galvenie tērētāji mazumtirdzniecības, pārtikas un dzērienu, viesmīlības un transporta nozarē. Tomēr gada beigās joprojām bija spēkā tādi ceļošanas ierobežojumi kā, piemēram, obligātā karantīna.

III. Attiecības starp Honkongu un Ķīnas kontinentālo daļu

Arvien vairāk palielinās *HKLO* ietekme uz Honkongas politikas veidošanas procesu un politisko kārtību, liekot apšaubīt Honkongas augstā autonomijas līmeņa saglabāšanu. Aprīlī paustais apgalvojums, ka *HKLO* nebija saistoša Pamatlikumā noteiktā Honkongas autonomijas aizsardzība pret centrālās valdības iejaukšanos (22. pants), bija satraucošs signāls attiecībā uz Ķīnas apņemšanos aizsargāt principu “viena valsts, divas sistēmas”. *HKLO* paziņojumā, kas apstiprina šo interpretāciju, bija norādīts, ka *HKLO* Honkongā ir plašas pilnvaras, tostarp uzraudzības pilnvaras. *Luo Huining* iecelšana par *HKLO* direktoru 2020. gada janvārī izraisīja proaktīvāku *HKLO* nostāju, kas tika atainota regulāros paziņojumos presei, kuros tika komentētas norises saistībā ar Honkongu. Tajos tika atklāti kritizēti demokrātiskā spārna likumdevēji.

Ķīnas kontinentālā daļa joprojām bija Honkongas lielākais preču tirdzniecības partneris, kas 2020. gada vienpadsmit mēnešos veidoja 59 % no Honkongas kopējā eksporta un 43 % no tās importa. Savukārt ĪPA ir svarīgs Ķīnas kontinentālās daļas tirdzniecības centrs, un 2020. gadā tas bija piektais lielākais Ķīnas tirdzniecības partneris. Guangdongas province Ķīnā joprojām ir svarīga Honkongas izvešanas pārstrādei bāze.

Honkonga joprojām ir arī **Ķīnas galvenais ārzonas finanšu un ieguldījumu centrs**. 2019. gada beigās Ķīnas kontinentālā daļa bija Honkongas lielākais ienākošo tiešo ārvalstu ieguldījumu (TĀI) avots, izņemot ārzonas centrus, un Honkongas izejošo TĀI pirmais galamērķis, kas veidoja attiecīgi 28 % un 45 % no visiem krājumiem. Savukārt aptuveni 65 % no TĀI kontinentālajā daļā ir no Honkongas, un 61 % no Ķīnas izejošo TĀI nonāk Honkongā. Honkongā ir 1319 Ķīnas kontinentālās daļas uzņēmumi, kas veido 80 % no kopējās tirgus kapitalizācijas pilsētā. Honkongas un Ķīnas kontinentālās daļas kapitāla tirgi ir savienoti ar **Stock Connect shēmu**, kas saista Honkongas fondu biržu ar tās līdziniekiem Šanhajā un Šeņdžeņā, un ar **Bond Connect** savstarpējo tirgu piekļuves shēmu obligāciju tirgiem.

Gada laikā Honkonga un Ķīnas kontinentālā daļa turpināja attīstīt attiecības saskaņā ar **Ķīnas un Honkongas ciešākas ekonomiskās partnerības nolīgumu (CEPA)**, kas pirmo reizi tika parakstīts 2003. gadā. Jauni pakalpojumu tirdzniecības liberalizācijas pasākumi, kas tika parakstīti 2019. gada novembrī, stājās spēkā 2020. gada jūnijā.

Gada laikā turpinājās reģionālā integrācija **Guangdunas–Honkongas–Makao Lielā liča apgabalā (GBA)**. 2019. gadā publicētajā plānā kā mērķis tika noteikta iecere līdz 2035. gadam panākt netraucētu preču, pakalpojumu un kapitāla plūsmu *GBA*. Gada laikā valdība paziņoja par pasākumiem, lai veicinātu integrāciju un atvieglotu uzņēmējdarbību

dažādās nozarēs. Finanšu jomā Ķīnas Tautas banka, Honkongas Monetārā iestāde un Makao Monetārā iestāde jūnijā kopīgi paziņoja par plānu īstenot divvirzienu pārrobežu aktīvu pārvaldību savienojošā izmēģinājuma shēmā (“*Wealth Management Connect*”). Tas ļautu Honkongai, Makao un deviņām Guangdongas provinces pilsētām veikt pārrobežu ieguldījumus līdzekļu pārvaldības produktos, ko izplata reģiona bankas. GBA tiek plānota arī “apdrošināšanas saikne”.

Uzņēmumi lielākoties pozitīvi vērtē GBA piedāvātās iespējas, taču pastāv problēmas, kas saistītas ar nodokļu politiku, regulatīvajiem un juridiskajiem aspektiem, politikas nenoteiktību, pārredzamību un pamanāmību, kā arī intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību. Plašākā kontekstā joprojām aktuāli ir jautājumi par to, kā apvienot trīs dažādas ekonomiskās, juridiskās, nodokļu un muitas sistēmas, un par iespējamo konkurenci starp iesaistītajām pilsētām. Honkongai kā Ķīnas supersavienotājai varētu mazināties konkurences priekšrocības, jo Guangdongas pilsētas liberalizē savu ekonomiku, uzlabo konkurētspēju un savienojas ar pasauli, izmantojot finanses un tirdzniecību.

IV. ES un Honkongas divpusējās attiecības un sadarbība 2020. gadā

2020. gadā ES un Honkongas ikgadējais strukturētais dialogs nenotika pirmo reizi kopš 2006. gada, kad šīs sanāksmes aizsākās. Agrāk strukturētais dialogs deva iespēju pārskatīt un stimulēt sadarbību tādās jomās kā finanšu pakalpojumi, tirdzniecība, ieguldījumi, iepirkums, muita, inovācijas tehnoloģijas, cilvēku tirdzniecība un vides jautājumi. ES uzskata, ka ir svarīgi, lai abas puses uzturētu regulāru institucionālu dialogu, kas ļautu visaptveroši pārskatīt attiecības un risināt visus jautājumus, kuri raisa bažas vai abpusēju ieinteresētību un ir otras puses jurisdikcijā vai kompetencē. ES cer, ka 2021. gadā būs radīti nosacījumi strukturētā dialoga atsākšanai.

2020. gadā 1560 ES uzņēmumi izveidoja uzņēmējdarbību Honkongā, un daudziem no tiem Honkongā ir reģionālais galvenais birojs vai reģionālais birojs. ES uzņēmumi darbojas daudzās un dažādās nozarēs, galvenokārt finanšu un uzņēmējdarbības pakalpojumu, tirdzniecības, loģistikas, mazumtirdzniecības, pārtikas un dzērienu, kā arī būvniecības nozarēs.

2020. gadā Honkonga bija ES 25. lielākā preču tirdzniecības partnere⁵ un divpadsmitā lielākā ES tirdzniecības partnere Āzijā. Kopējais divpusējās tirdzniecības apjoms šajā laikposmā bija 27,4 miljardi EUR, kas ir par 10,8 % mazāk nekā tajā pašā laikposmā 2019. gadā. ES preču eksports uz Honkongu šajā laikposmā sasniedza 23,0 miljardus EUR, savukārt imports no Honkongas sasniedza 7,1 miljardus EUR, tādējādi ES bija pārpalikums 15,8 miljardu EUR apmērā. ES bija Honkongas trešā lielākā preču tirdzniecības partnere 2020. gadā pēc Ķīnas kontinentālās daļas un Taivānas. ES bija Honkongas otrais lielākais eksporta galamērķis un piektais lielākais importa piegādātājs. Honkonga joprojām ir svarīga tirdzniecības noliktava starp Ķīnas kontinentālo daļu un ES.

Honkonga 2019. gadā bija ES ceturgtā nozīmīgākā **tirdzniecības partnere pakalpojumu jomā** Āzijā. 2019. gadā (pēdējais gads, par kuru ir pieejami dati) divpusējās (ES27) pakalpojumu tirdzniecības apjoms sasniedza 26,8 miljardus EUR (+9 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu). ES pakalpojumu imports no Honkongas bija 11,0 miljardi EUR, savukārt

⁵ Pamatojoties uz ES-27 rādītājiem.

eksports uz Honkongu bija 15,8 miljardi EUR, tādējādi ES bija pārpalikums 4,7 miljardu EUR apmērā⁶.

ES un Honkongas savstarpējie **ieguldījumi** joprojām bija būtiski. Honkongas statistika liecina, ka, izņemot ārzonas centrus, ES bija septītā lielākā ārvalstu ieguldītāja Honkongā un Honkongas izejošo TĀI otrais galvenais galamērķis 2019. gada beigās (jaunākie pieejamie dati). Savukārt 2019. gada beigās saskaņā ar *Eurostat* datiem kopējais Honkongas TĀI apjoms ES-27 bija 185,8 miljardi EUR, padarot Honkongu par būtisku ES TĀI avotu, savukārt ES-27 ieguldījumi Honkongā bija 163 miljardi EUR. Kas attiecas uz ieguldījumu plūsmām, jaunākie dati par 2020. gada pirmajiem trīs ceturkšņiem liecina, ka neto TĀI ieplūde no Honkongas ES ir 7,6 miljardi EUR (salīdzinot ar neto izejošo plūsmu 49,8 miljardu EUR apmērā 2019. gada pirmajos trīs ceturkšņos).

Gada laikā ES un Honkonga turpināja sadarboties **multas jomā** atbilstīgi rīcības plānam intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) aizsardzības uzlabošanai saskaņā ar ES un Honkongas Muitas sadarbības un savstarpējās administratīvās palīdzības nolīgumu un rīcības plānu multas noteikumu piemērošanai IĪT jomā. 2020. gadā savstarpējā riska informācijas apmaiņa noritēja raiti, lai gan dažas plānotās operatīvās darbības ietekmēja Covid-19 krīze. Neraugoties uz teicamu sadarbību, Honkonga joprojām ir otrā lielākā izcelsmes vieta pēc to IĪT pārkāpjošo preču vērtības, kuras tiek importētas ES, pat ja šīs preces netiek ražotas šajā pilsētā.

Attiecībā uz **pētniecību, zinātni un inovāciju** Honkongas iestādes 2020. gadā publicēja divus uzaicinājumus iesniegt pieteikumus atbalsta sniegšanai pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” dalībniekiem no ĪPA. Pieteikumu iesniegšanas termiņš pēdējā uzaicinājumā ir 2021. gada janvāra vidus. Tā kā pašreizējā sadarbības shēma saskaņā ar pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” beidzas kopā ar Eiropas pamatprogrammu 2020. gada beigās, būtu jāsāk apspriešanās ar Honkongu, lai paplašinātu shēmu saskaņā ar programmu “Apvārsnis Eiropa”, tostarp līdzfinansējuma mehānismu, kas pieejams privātajam sektoram. Turpmākajā apspriešanā par pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” prioritāte tiks piešķirta savstarpībai, vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem, atvērtībai, iekļautībai un augstu ētikas un integritātes standartu ievērošanai. Šajā saistībā ES cieši uzraudzīs *NSL* ietekmi uz pētniekiem un pētniecības mobilitāti, akadēmisko brīvību un pētniecības iestādēm.

Attiecībā uz **nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanu** Finanšu darījumu darba grupa (*FATF*) pagājušajā gadā nāca klajā ar Honkongas savstarpējās izvērtēšanas ziņojumu⁷, pēc kura teritorijai tika piemērota parasta pēcpārbaudes procedūra. Tā kā Honkonga ir plaukstošs finanšu un tirdzniecības centrs, pastāv liels risks, ka tās sistēmu varētu ļaunprātīgi izmantot kā tranzīta punktu noziedzīgi iegūtiem ārvalstu līdzekļiem. Šajā saistībā Honkongai būtu jāturpina rīkoties, lai informācija par faktiskajiem īpašniekiem būtu pieejama un precīza attiecībā uz visiem attiecīgajiem juridiskajiem mehānismiem.

⁶ *Eurostat* provizorisks statistikas dati.

⁷ <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Hong-Kong-China-2019.pdf>.

Piektais ikgadējais ES un Honkongas darbseminārs par **cilvēku tirdzniecību** notika 17. un 18. decembrī. Darbseminārā notika divas tiešsaistes sesijas, kuru ilgums bija puse dienas un kuras aptvēra starptautiskos standartus, partnerības cilvēku tirdzniecības apkarošanai, atbalstu cietušajiem un pašreizējo stāvokli cīņā pret cilvēku tirdzniecību ES un Honkongā. Honkongā bija lieliska aktivitāte, un darbseminārā piedalījās aptuveni 80 dalībnieki no dažādiem valdības departamentiem. *TAIEX* instruments piesaistīja septiņus ekspertus no Eiropas, kuri uzrunāja darbsemināra dalībniekus.

Lielākā daļa plānoto iedzīvotāju sadarbības pasākumu bija jāaptur Covid-19 pandēmijas dēļ, tostarp kultūras, pētniecības, akadēmiskās sadarbības, studentu mobilitātes pasākumi un pasākumi, kuros iesaistītas radošās nozares. Tāpēc ES birojs meklēja alternatīvus veidus publiskās diplomātijas pasākumu rīkošanai. Februārī ES birojs ar ES dalībvalstu atbalstu rīkoja 2020. gada ES filmu festivālu, ievērojot pastiprinātus veselības aizsardzības pasākumus. Kopā ar ES dalībvalstīm ES birojs tiešsaistē organizēja trešo izdevumu "*Make Music, Hong Kong*". ES birojs sadarbībā ar Profesionālās izglītības padomi organizēja arī dizaina konkursu.

ES birojs bieži tikās ar valdības amatpersonām, likumdevējiem, akadēmisko aprindu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem.